

1808 voor hen een vermindering van het aantal predikanten zou kunnen betekenen en zelfs zou kunnen leiden tot het verval en de ondergang van veel gemeenten. Hoewel de Broederschap te kampen had met grote tekorten, vertrouwde de Commissie er toch op dat evenals voorheen de leden zonder hulp van de staat erin zouden slagen deze weg te werken. Pas indien dit niet meer het geval zou zijn zouden de Remonstranten een beroep doen op de steun van het Gouvernement. Op dit ogenblik zouden echter de belangen van de Broederschap volgens haar het beste worden gediend, indien deze 'op den tegenwoordigen voet' zou mogen voortbestaan<sup>32</sup>.

Lodewijk Napoleon deed, nadat hij had kennisgenomen van het antwoord van de Commissie, verder geen moeite de Remonstranten te dwingen in de richting van een door de staat gecontroleerde organisatie. Ook zag hij af van zijn voornemen om geld toe te kennen aan de Remonstrantse predikanten. Dit alles was duidelijk in strijd met de door hem nagestreefde politiek inzake de kerkgenootschappen. Maar nadat Lodewijk door Janssen was geïnformeerd kwam hij volgens deze tot het inzicht dat zijn organisatiedrift in het geval van de Remonstranten 'zoo noodeloos als onuitvoerlijk was'<sup>33</sup>.

De bemoeiing van Lodewijk Napoleon met de verschillende kerkgenootschappen, ook met de Remonstrantse broederschap, liep echter vrij spoedig ten einde. Op 16 maart 1810 immers verklaarde Napoleon Bonaparte Zeeland, Bataafs Brabant en Gelderland ten zuiden van de Waal tot Frans gebied; op 10 juli daarna werd het gehele rijk van Lodewijk Napoleon bij het Franse keizerrijk ingelijfd<sup>34</sup>.

*Slot volgt.*

---

32. Hand. 1802-1811, Grote verg. 19 juni 1810. *Gedenkschrift 250-jarig bestaan*, 147, geeft ten onrechte op dat de brief is geschreven in 1810; deze vergissing is te verklaren uit het feit dat zij staat vermeld onder de Handelingen van de Grote verg. van 1810.

33. ARAE 1805-1813 Inv. 140, notitie-Janssen, II B.

34. Estié, *Stichting*, 70.